

DONKERE METTEN EN LAUDEN

De herdenking van de gebeurtenissen rondom het lijden en sterven van Jezus gaat terug tot de vroegste Christenheid. Al in het Jeruzalem van de vierde eeuw werd de lijdensweg opnieuw gelopen en statie voor statie herdacht.

In het achtste-eeuwse Rome bestond al het gebruik om tijdens de nachtwaken (nocturnes) steeds een licht te doven, zodat langzaam maar zeker de gebedsruimte geheel in het duister werd gehuld. De Franken, met hun grote gevoel voor dramatiek, namen deze ceremonie maar al te graag over in wat we nu kennen als de Donkere Metten, een viering die ook in andere talen naar de allesbeheersende duisternis is genoemd: *Tenebrae matins*, *Finstermette*, *Tenèbres*.

Oorspronkelijk bestonden er alleen Donkere Metten voor Goede Vrijdag en Paaszaterdag. Witte Donderdag werd later toegevoegd. De Metten van Paaszaterdag, die wij op vrijdagavond, naar oud gebruik, anticiperen, citeren in hun eerste nocturne de Klaagzangen van Jeremia, gezongen op bijzondere tonen uit verschillende tradities (Romeins, Mozarabisch). In de responsories wordt aandacht besteed aan de kruisiging en grafrust van Jezus. In de psalmkeuze zit een verwijzing naar de nederdaling ter helle op: 'wij zullen hun ketenen verbreken!': Jezus, na zijn dood neergedaald naar de hel, heeft de eeuwenoude deuren neergehaald en de rechtvaardigen uit het Oude Verbond, te beginnen met Adam, uit hun kluisters hebben bevrijd, zo stelt de traditie het voor.

Het ritueel waarbij na elke psalm een kaars wordt gedoofd, mondt uit in totale duisternis. Volledig in het donker wordt het *Christus factus est* gezongen, gevolgd door het op lage toon reciteren van *Miserere* (psalm 50). Na het slotgebed is er gedruis in het koor: de aarde beeft nu de Mensenzoon in zijn zwaarste uur gekomen is.

Marcel Zijlstra